

Kortárs művek a szakralitás jegyében

Bondor Csilla és Menasági Péter *Exit* című kiállítása

Szent István-bazilika, Lovagterem, 2016. III. 11-ig

USZKAY TEKLA

Nagy potenciállal bíró kiállítóhely szerveződik a Szent István-bazilika kupolateré mellett elhelyezkedő úgynevezett Lovagteremben. A magas árkádokkal és pillérekkel tagolt nyers téglafalak egy nagyobb teret és több kisebb zugot ölelnek körbe, a természetes fény a tetőablakokon keresztül áramlik be. A kiállítóhely voltaképpen egy átjáró, a kupolateré előcsarnoka, ahol a panorámára vágyó látogató akarva-akaratlan egy kiállításra bukkanhat. A kezdeményezés Bukta Norbert festőművész érdeme, aki a jövőben kortárs képzőművészek munkáiból kíván tematikus, a szakralitáshoz valamilyen kötődő tárlatokat rendezni.

BONDOR CSILLA:
Exit, 2014/15, installáció
(video loop, asztal, terítő, pohár,
vegyes technika),
260x300x500 cm

BONDOR CSILLA:
Átkelő, 2015,
falétra, fólia, akril,
260x100x380 cm

foto: Menasági Péter

Elsőként 2015 szeptemberétől 2016 márciusáig (az Ars Sacra Fesztivál programjaként) *Menasági Péter és Bondor Csilla EXIT* című kiállítását láthatjuk. Az első tapasztalatok szerint a helyszín adottságai miatt arra lehet számítani, hogy a kiállított művek egy élő, pulzáló közegben lesznek; a tér természetes részét képezik, mintha csak köztéri művek lennének. Ez az adottság, illetve a „hely szelleme” lehetőséget rejt a kiállítók számára, hogy helyspecifikus művekben gondolkozzanak.

Menasági Péter három korábbi és két, erre a kiállításra készült munkát mutatott be, Bondor Csilla pedig a helyszín és a téma köré válogatott korábbi munkáiból, egyet pedig ez alkalomra készített. Bár a kiállítás vezérmotívuma a szakralitás, nyilvánvalóan nem a hagyományos értelemben vett egyházi művészetről van szó, két egészen eltérő alkotói szemlélettel találkozunk.

Menasági szobrászatát az eszme, az anyag és a jelkép tömör egységként tudnám megragadni. Ezek a jelzők már csak azért is ide kíváncsognak, mert alkotásain szembeütköző az a szinte nyers, tényyszerű közlés, amely a nemes anyagok és a tiszta forma egységéből fakad. Művészetének lényege azonban nem a precíz felületek, letisztult formák minimal artos reduktivista szemléletével azonosítható, éppen ellenkezőleg. Az alkotásban megtestesülő célzottan szellemi tartalomhoz szimbólumait a vallásos művészetek gazdag ikonográfiai hagyományából meríti, továbbá a műnek fontos része maga a munkafolyamat (faragás, vésés, csiszolás, öntés). A kiállításon az életműben domináló andezit-gránit korszakot idéző, de

foto: Menasági Péter

Fotó: Menasági Péter

már a szimbólumok által uralt időszakból származik a tematikát tekintve ideillő *Küszöbkő* (2011) című szobor.¹ Ebben az időszakban már jócskán használta a fát és a fémeket, legalább olyan hangsúllyal, mint a követ, ennek példája a terem egyik szegletébe kihelyezett *Imamalom* (2008-2009) című alkotás. Jól nyomon követhető, ahogyan szobrászata az elmúlt évtizedben nem csak az anyaghasználatban, de kifejezőmódjában is sokat változott. Míg a 2000-es évek első felében technikai (mozgás, dinamika, rögzített állapot) problematikákon keresztül foglalkozott egy-egy témával, az évtized vége fele geometrikus formakincsét készen kapott szimbólumokkal bővítette ki, és nyelvezete egyre elbeszélőbb lett (*Napról napra*, 2014). A Bazilikában bemutatott két 2015-ös munkája, a *Napkút*-installáció és az *Ábel tornya* teljesen szakít a tőle megszokott formái, technikai bravúrokkal, és a hétköznapi tárgyak leképezése, átértelmezése révén szimbólumkészletét megőrizve, „figuratívá” válik.²

Bondor Csilla számára a szakralitás egészen személyes transzcendenciát jelent. Reliefjein, installációiban privát, intim tartalmakat ősi szimbólumokban gazdag metaforikus képi nyelvezettel ragad meg és emel művészi dimenzióba, érzékletes műcímei pedig éppen erre a hangvételre erősítenek rá.

A kiállításon két alkotás – *A híd* (2009) és a *Bened a létra* (2009) – képviseli azt a meghatározó, bő egy évtizedet, amikor formázott, különbözőképpen megmunkált (nyersen, finom lazúrosan festett felületkezeléssel,

karcolva) hulladék deszkából készített reliefeket. Témáit a köznapi életből vett tárgyakkal bontotta ki, melyeket izgalmas perspektívában, önmagukban vagy virtuális teret létrehozva egymással összefüggésbe hozott.³ A víz archetípusa közvetlenül vagy a hozzá tartozó tárgyi világ révén szüntelen jelen van Bondor művészetében, bizonyára annak gazdag szimbolikája miatt.⁴ Az *Állóvíz* (2015) egy a számos metaforikus kifejezéssel apelláló munka közül. Az *Átkelő* (2015) című installáció a valóság és a látszat, az életszerű és a transzcendens közti átmenetet ragadja meg erősen szakrális felhanggal.⁵ Mint fent említett két műve is jelzi, munkássága az elmúlt évtizedben lassanként egyre konceptuálisabb lett. Az egyértelműen bibliai vonatkozású *12 pohár* (2015) a helyszínen dobogóra helyezve az utolsó vacsora ikonográfiáját használja fel; mélyebb filozófiai dimenzióját tekintve egy korábbi, (itt nem kiállított) *A mélység felszínén* (2011) című munkával mutat rokonságot. A nézőpontváltás továbbélése – a profán és a szakrális minőségek határán – az erőteljes és komplex, ugyancsak konceptuális *Exit* (2015) című videoinstalláción érhető tetten.⁶

Ezeknek a műveknek kézenfekvő helyük van itt a templom egy letisztult szegletében, ahol önálló életre kelnek, szinte megfosztva műtárgy jellegüktől, lényegüket kibontakozva.

Jegyzetek

- 1 A 90-es évek végének és a 2000-es évek első felének szobrai szinte kizárólag kemény kőzetekből faragta. Mozgáskísérleteivel dinamikát vitt a nehézkes testekbe is, később pedig a szimbolika egyre nagyobb hangsúlyt kapott a fából készült szobrok mellett a kőművekkel is.
- 2 *Napkút* (2015) című installációja egy hagyományos fa kút leképezése, azzal a módosítással, hogy a víz helyett a kútban arany folyadék van, a vödör pedig stabilan van felfogatva a kút kávája fölé, melyet aranylőn kiáramló misztikus fény világít meg. Az *Ábel tornya* (2015) ihletői azok a fedeles faládák voltak, amelyeket Menasági egy néprajzi kiállításon látott, és amelyeknek elkészítési módja megragadta figyelmét. Személyes aspektusában a stabilitást, a kitartást, az elmélyültséget és a felfelé törekvést jelképezi, másképp a mű a barokk Szentháromság-oszlopokat idézi.
- 3 Részletes tanulmány ennek az időszaknak a munkásságáról: Sturcz János: Nyitottság és felülnevezet. Bondor Csilla műveiről. *Műértő*, IX. évf., 2007/4
- 4 Már egészen fiatal korában rátalált a „csónakra” mint szimbólumra, de 2011-től kezdve reliefjeinek és installációinak fő motívumává válik a formátlan (tenger, tó) és formát öltött víz archetípusával együtt. A női és férfi princípiumokat megtestesítő szimbólumok saját spirituális útjából sejtetnek egy-egy állomást.
- 5 A létra fokai a keresztény művészetben az erényes élet állomásait jelképezik, de a létra más értelmezésben a szellemi út szimbóluma. „S lám, Isten angyalai le- és feljártak rajta. Íme az Úr fölötté állt” (Ter 28,12–13)
- 6 Első változata a Karinthy Szalon 2014-ben *Víz* címmel rendezett kiállításán volt látható.

Fotó: Menasági Péter

MENASÁGI PÉTER:
Napkút, 2015,
borovi fenyő, üveg, sárgaréz,
vas, paraffinolaj, arany
porfesték, ledszalag,
250x110x110 cm

MENASÁGI PÉTER:
Ábel tornya, 2015, bükkfa,
260x70x70 cm